

KÖZBESZÓLÁS.

MŰVÉSZETPÁRTOLÁS ÉS TEVECSONT.

1.

Néha egyetlen szó, egy gesztus, egy kontroll-talan megjegyzés többet árul el a gondolatból, jobban takarja fel a szándékok szabadékeit, mint öles karácsonyi nyilatkozatok s a miniszeri ivenk elterebélyesedő memorandumok leg-
ékebben — a polgármester szerint csak egyetlen ember tud fogalmazni a városházán — megszövegezett indoklásai. „Minek adjam oda a festőnövendékeknek a kulturpalota nagy-
termét, amikor Rippl-Rónaiak és Vasváry Jánoséknak sem adtam oda” — hangzik a tanulságos kijelentés. Ennek a *gé-hu*-nak bar-
minckéi változatát játszhatná el a malícia *böck-
li* hegédise. Minek olvassam Goethe-t, amikor a helyi szerzőt sem olvasom, minek tördök a tengerben, amikor a Tiszától is irtódom, minek nézzem meg az *Uffizit*, amikor a szegedi kép-
tárral sem tördök, minek segítsem zenekarhoz jutni Szegeden Bartókot és Kodályt, amikor hallgatnokok cigányzenét, minek figyeljem azt, hogy Párisban mi történik, amikor azzal sem tördök, hogy Kecskeméten mi történt.

Minek tördök a szegedi kultúrával, amikor az európaival sem tördök?!

2.

Rippl-Rónai, Vasváry, Csók István, Márfy lehat nem állíthatnak ki a kulturpalotában, ahonnan száműzve vannak a város művész-
növendék-vendégei: a kiűző Rudnay professzor pompás tehetségű tanítványai. A magyar kultúra európai reprezentánsai, az új magyar pictura műördi és célhozérőli száműzve vannak lehat azokból a termékből, mely olyan páratlan tanult-
sággal s öszlönös csálhatatlansággal egyesíti — gyönyörködletéstől és okulásul — az európai képzőművészetek legkülönbözőbb irányainak legkiválóbb reprezentánsait egy — Rembrandt-másolatától Skuliéy Rudolfig. Ellenben: a tevecsonifaragó-művész alkotása az ábiat és művé-
szet legmonumentálisabb mérettű othonában kap helyet. Rippl-Rónaiék és Csók Istvánék menjenek a szállodába kiállítani — halljuk a hivatalos tanácsot, de a tevecsonifaragó-nak „remek”-e számára helyet kell adni a fogadalmi templomban.

A *Turris eburnea*, a Művészet elefántcsont-tornya Szegeden — tevecsoniból van kifaragva.

3.

Mi még láttunk kiállítást, amelyben a szük-
nyaku palackban természetű óriás uborka s a időkörtapu csizma voltak az attrakciók. A ma-
gyarság és kultúra minden igaz barátjának össze kell fogni az ellen a törekvés ellen, amely a *halbicskák kultuszához* s a tevecsoniremekmű csodálatához és művészi megbecsüléséhez akarja visszavezetni az ugynevezett erkölcsi testületből elvárható s az erkölcsi testületből kijáró mű-
pártolást. Aki magyar művészt támogat, az a magyarság kultúrálényének bizonyosságát erősíti. Nem harcosz, nem hívője és nem *tanácsnok* az a kulturának, aki hotelok halljába küldi azo-
kat a képeket, amelyekkel nem Bukarestben, de Párisban is büszkékedhetünk. Az *Uffiz*-ben lóghat annak a magyar pictornak képe, aki Szegeden nem állíthat ki a kulturpalotában, akinek a szegedi hivatalos műpártolásból csak a — szálloda jut.

Ha szabad az öreg Andrásy után megkér-
dezni: ki volt Raffael idején Rómában a kul-
turlanácsnok?

4.

Ez a hivatalos műpártolás denaturálta *Forck-
kel* Schulek megrázó szépségű templomterveit, *Forck-
kel* ébresszette azt föl, ami szépségeit Schulek — kőbeámodott. Most meg a csonka toronnyal van baj. (Milyen fájdalmasan igaz s jószagosan vigasztaló szimbólum: a csonka torony — a csonka ország képe s mögötte az új templom — az új Magyarország.) Ujpesten abba kellett hagyni egy középkészést, mert ki-
dertült, hogy hibásak *Forck* tanár ur tervei s most Szegeden akadt meg a csonka torony restaurálása, mert — *Forck* tanár ur tervei sze-
rint készült.

Mintha *Forck* Ernő nem az építészetnek, ha-
nem a *leptítészet*-nek volna professzora.

5.

Mindebből azonban a város kulturlanácsno-
kát ne érje gáncs. A nemcsak címe, de végzett munkája s eért eredményei alapján is *méltó-
ságes* urat valóban tanult elme, pallérozott izlés, lelkes és harcos munkaszeretet vezette hosszú és érdemes közpályáján. Csiszolt hozzá-
értése, tisztult gondolkodása a körtöltésen belül mindig — Európa egyik nagykövevé tették. Ami most dul művészek, művészek és szín-
ház körül, bizonyára súlyosan zavarja nemes matériájú gondolkodásmodját. Igaztalanság is lenne a *hivatalos álláspontot* rőfjével mérni szerelének és európaiságának gyökerességét. Am a szeptemberi közgyűlés — a nyugdíjazá-

A szegedi művésztelep kiállítása a kulturpalotában.

Szeged kultúrája nem sok olyan mozgalmat tud felmutatni, amely a képzőművészetek pro-
pagálására irányult volna. Ettől, hogy festők telepedjenek le, megnézte, ha tárlatot nyitottak, a város néha vásárolt is valami képet és a nemes szoboremelési szenvedélyéről emléke-
zetes szegény néhai *László György* halálával teljesen megszűnt ez a város a képzőművésze-
tek számára meleg hajlék és pártfogó othon lenni. Csak nemrégén rázta fel a lelkiismeret annyira, hogy újra megalakítsa a Képző-
művészeti Társulatát, de az ódon épületeiből megmaradt javarészt ódon erők, hiába, ma sem tudnak egyebet, mint megalakulva —
tovább aludni. Annál kedvesebb lépésre szánta el magát a város hatósága, amikor felburdu-
lással vette fel a tárgyalás fonalát *Rudnay Gyulával*, a magyar pictura nagylelkű repre-
zentánsával és segített ki megalakítani az egyik szűnidei művésztelepet. Nem volt ez rizikés vállalkozás, hiszen kisebb városok, Makó, Vásárhely megelőzik Szegedet ebben a mű-
pártolásban is, csak utátnak kellett kullogni, holott méltán elvárható az ország, hogy má-
sodik városa kezdeményezésben, eruptív erők-
ben szárnyalva vegye fel a versenyt és minden téren jó példát mutalva Budapest mellett biz-
tosítsa az első helyet.

De nem akarunk most régi, sőt közelmúlt sebeket se felzaggatni, hiszen haladásról kell és lehet beszámolnunk. Az első lépés meg-
történt és máris oly sok örömet hozott, hogy szinte elképzelhetetlen: felléve, hogy arról az előnyről, amit egyszer már megszerezünk, egykönnyen ismét le tudjunk mondani.

Nem óriási vívmányokat, de tagadhatatlanul sok szint és hangulatot hoztak Rudnay művész-
növendékei Szegednek. A város ma jobban él képekben, a jövő festőgeneráció nagy igére-
teinek lelkében, mint bármikor. Nincs az a zug, ahol ne repült volna esetjük a képzelet ideálista látomásai felé, elfelejtett uccákat adtak vissza a vásznakon az életnek, a Boszorkány-sziget, Tápé, Kállay-liget, az összes város-
részek bevonultak velük a festészet ki tudja milyen messzi távlatu arzenáljába.

Most, hogy bucsuznak nyári üdülőtelepüktől, páratlan szorgalommal összegyűjtött nagy anya-
gukat, a közönség itélőszéke elé bocsátják. Tárlatuk zenél a különféle érzésben dobogó ifjú tiánok szerényes harmonizációjától, prob-
lémák vonulnak el bennük, mint a gomolygó felhők járása és mindez együtt oly szép, mint márciusban a föld ébredése.

A kulturpalota termében lázas munka folyik. Állványok épültek, szegrek, rámak vad rendet-
lenségben a földön hevarnak, de a képek már mind felakasztva a helyükön lógnak. A festő-
növendékek ott a helyszínen írják rá képeikre neveiket. Óriási erőfeszítéssel dolgoztak, hogy plakájaik, képek és a piktorbáira ajándékozott apró munkáik elkészüljenek.

Az első teremben *Iszkovits Kálmán* képei dominálnak. Óriási vásznak. A fantasztikumig hatványozott kompozícióban valami buja forron-
gás erjed. Sötét, fülledt ténuszban *Viktor Hugó* néhány sorának nyomászó képzelőere-
jére emlékeztet, de még nem olyan egyszerű, hogy népszerű lehessen. Erős és bizarr tehe-
ség. Feltűnt *Ferenczy László* tájainak kibang-
súlyozott szépsége. Négy képe közül mind-
egyikben beázott valami egyénit a maga lelke-
sülő ifjúságáról. *Csók István* napaugaras *Táj képe* megállásra kényszerít, de sajtáságos mó-
don változó a festési modora. *Choma József* meleg és színes festőiségebe emóciót, gyan-

sok kérdésében is dönteni fog s aki egy félti-
életen keresztül harcolt, megérdemli a békéllen
nyugalom helyett a békés munkát. A hivatalos állásfoglalások ilyenkor jobban jellemzik a köz-
gyűlés várható többségének hozzáértését, kultur-
szeretétét és európaiságát, mint a tisztviselőt, aki nemcsak a közgyűlés i életének, de a köz-
gyűlés hangulatának is alá van vetve s aki ennek a hangulatnak kiszolgáltatója akkor is, amikor dolgozni szeretne s a félreállítás réme fenyegeti.

A hivatalos állásfoglalás nem a magyar mű-
vészeket, nem a város kulturszerelét, nem is a városi színházat sérti, hanem — a közgyűlési többséget.

géd indulatokat olvaszt fel. *Darvas László* a legszínesebb valamennyi közül. Szinte nyugfa-
lanit a pompája, amellyel merész lendületű kompozícióit körölvesszi. Ma még égne emel-
kedő tulzásaiban a jövő embere bontja szár-
nyait, annyi a közölnivalója, hogy minden mér-
sékletet felborít az utjából, de így jut majd fel a csillagokba. *Misztik Ernő* sokszorosan be-
mutatja tulperség, robusztus tehetségét. *Mari-
anne* című portréján és tájképein az ónadalos művész lelke érzik. Ráeg benne a tehetség nagyszerű kábulata. *Junger Károly* kiegyensúlyo-
zott harmóniában szövegeti érzésfonalait, egy-
séger és szinte bölcs a tájai megvilágításánál. *Kemény Éva* ugyancsak figyelemreméltóan szerepsit. Szinte bámulatos, hogy a fiatalasága mellett milyen artisztikus az izlése és nobilis a hangja. *Záray Lucy* intuícióval inspirált mű-
vésznő. *Magyar nyár* és *Tápéi kompnál* című képei, azonkívül portréi könnyedek, egyszerűek, mint az igazi tehetség hangjai. *Kupferstein Imréné* a festőiségében rezgő nyugtalanság él, a kompozíciók új és új lehetősége nem engedi egy percre sem trespdni. *A Kánaai menyegző* és *Sába királynője* elgondolásban igen jó alkotások és erős formaérzék lőktel bennük. *Varga Béla* szonorikus, bus fájdalmas tehetség. Valami különös bánat ül színein, mintha in-
kább a halál, mint az élet műhelyében készülnék volna. Pedig rajzban élénk és fiatalos, ami látszik grafikáin is. Az ifjúság *Surm und Drangjával* a megköltőisége azonban bizonyára el fog mulni. *Nagybányai Nagy Zoltán Koldusa* és *aktarellje*, *Opitz* hargit tájai, *Wohl Zoltán* érde-
kes grafikája, *Rimóczy József* ónarcképe, *Feld Lajos* számos sikerült grafikai munkája állita-
nak még meg. De *Katona József*, *Kaffka Al-
bert*, *Fuhrmann Mátyas*, *Dobóczy Gizella*, *Baldzs Attila* is az ifjú magyar festőgeneráció bizalomra és hitre érdemes bemutatkozói. Fi-
gyelmünk most már szeretettel fogja kísérni őket további pályájukon.

Lengyel Vilma.

Mosonyi Gyula, Emil, Imre, Béla, Ilona, Anna és Gizella mint gyermekei, továbbá menyei, vejei és unokái mély fájdalommal tudatják, hogy a legjobb szívű és önfeláldozó, önzellenül szerető édes anyja és nagyanya

özv. Mosonyi Károlyné
szül. Sugár Emma

áldásos életének 82. évében hosszas és kinos szenvedés után f. hó 28-án jobblétre szenderült.

A megboldogultat f. hó 29-én d. u. 4 órakor fogjuk a temető halottsházá-
ból visszaadni az anyaföldnek, hol sze-
retett hitvestársa mellett fog pihenni.

Minden szépért és nemesért rajongó lelkével életében mindenki igaz nagyra-
becsülését és őszinte tiszteletét érde-
melte ki, s emlékéit valamennyien szí-
vünkbe vésvé sohasem fogjuk feledni.

406

Megérkeztek a filc és bársony

kalapujdonságok

SZATMÁRI női kalapáruházába, Kölcsey uccá 3. szám, a Royal-szálló mellett. Alakítások modellek után jutányosan és pontosan készülnek; *gyászkalapok* nagy választékban.